

УДК 336.71:343

О.Ю. Губіна,

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права,
експерт з питань AML&Compliance AI FINTECH

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ: ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Суттєвою загрозою національній безпеці та фінансовій стабільності держави є схеми відмивання грошей, отримані злочинним шляхом, та прояви страхового шахрайства. З моменту створення у 1989 році міжурядової організації та FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering - Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів), а пізніше - регіональних організацій по типу FATF (Moneyval, EAG і т.д.) та внутрішньодержавних органів в більшості країн, подолання таких процесів є окремим напрямком боротьба зі злочинністю як у світі в цілому, так і в Україні зокрема, що вимагає застосування ефективних методів протистояння. Завдання контролювати процеси, що передують та супроводжують відмивання коштів, оцінювати ризики, виявляти та попереджати спроби легалізації активів, одержаних злочинним шляхом, є основою для здійснення фінансового моніторингу на ринках фінансових послуг, і страховий ринок не є винятком.

На сьогоднішній день діяльність у сфері фінансового моніторингу в Україні здійснюються уповноваженими особами в рамках чинного Закону Україна від 06.12.19 № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361-IX), який набрав чинності 28.04.20 р. [1].

Прийняття цього закону було пов'язане з приведенням положень фінансового моніторингу у відповідність до чинних світових та європейських

стандартів (адаптація рекомендацій FATF, 4-ї Директиви ЄС, Регламенту ЄС 2015/847 про перекази [2].

Закон в цілому змінив концепцію здійснення фінансового моніторингу суб'єктами, запровадивши ризик-орієнтований підхід у всіх процесах, що є основною новелою документа. Метою такого підходу є розподіл і розуміння ризиків – чим вище ризик, тим ретельніше увага з боку суб'єктів первинного фінансового моніторингу і державних регуляторів. Іншими словами, ризик-орієнтований підхід - це перелік заходів, які повинні застосовувати суб'єкти первинного фінансового моніторингу (банки і небанківські надавачі фінансових, і зокрема - страхових послуг) для визначення ризиків, пов'язаних з клієнтами.

Відповідно до Закону № 361-IX, будучи суб'єктом первинного фінансового моніторингу, страхова компанія повинна виконати вимоги і завдання, встановлені для суб'єктів, в тому числі з ідентифікації та верифікації своїх клієнтів (KYC - know your customer, знати свого клієнта). Мета процедури KYC – зібрати дані про клієнта, його кінцевого бенефіціарного власника, беручи до уваги використання підходу, заснованого на ризиках (Risk-Based Approach), на постійній основі для підтримки актуальності даних клієнтів.

Для цього використовуються дані, надані клієнтом або зібрані з державних реєстрів та інших відкритих джерел. Верифікація ґрунтується на міжнародних стандартах AML (anti-money laundering - боротьба з відмиванням грошей). Вся підозріла інформація підлягає передачі до Державної служби фінансового моніторингу України для подальшого розслідування.

Страхові компанії, як суб'єкти фінансового моніторингу, зобов'язані оцінювати профіль ризику клієнтів і відповідні потенційні загрози від співпраці з кожним конкретним клієнтом з урахуванням набору критеріїв ризику. Так, критеріями ризику, що за замовчуванням визначають високий ризик ділових відносин з клієнтом, є наступні:

- клієнти реєструються в «заборонених» юрисдикціях («чорний список», «сірий список», затверджений Кабінетом Міністрів України);

- клієнти є громадськими діями (PER), є членами їх сімей та/або пов'язаними з PER особами;
- клієнти або їх бенефіціари включені до санкційних списків України;
- клієнти, зареєстровані в офшорних зонах.

Всі ці критерії, а також критерії, прописані в «Положенні про здійснення фінансового моніторингу установами», затверджене постановою Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (далі – Положення № 107), страхові компанії зобов'язані виявляти, контролювати, перевіряти, підтримувати актуальність своїх даних на постійній основі та фіксувати всю виконану роботу для того, щоб мати можливість довести і аргументувати прийняте рішення про ризики співпраці з клієнтом [3].

Прийняття у 2019 році Закону № 79-IX «Про внесення змін до законодавчих актів України щодо удосконалення функцій державного регулювання ринків фінансових послуг («Закон про спліт») та Закону № 361-IX, суттєво змінила парадигму сприйняття вимог фінансового моніторингу в українському суспільстві, зокрема через акумулювання регуляторних функцій над більшою частиною ринку фінансових послуг у Національному банку України – незалежному та високопрофесійному державному органі з багаторічним досвідом створення та управління процесами фінансового моніторингу в банківському секторі економіки.

Під регулюванням НБУ, фінансовий моніторинг став в Україні невід'ємною вимогою на шляху до ефективної економіки і сьогодні «законом про фінмоніторинг» № 361-IX визначено багато обов'язків для суб'єктів зі сфери страхового бізнесу (далі – суб'єкти первинного фінансового моніторингу, СПФМ), які страховики повинні виконувати.

«Червоною ниткою» в тексті всього Закону № 361-IX проходить необхідність використання систем автоматизації в роботі СПФМ, в тому числі страховиків і страхових брокерів.

Перехідний період для реалізації норм Закону № 361-IX, Положення № 107 та інших нормативних документів в діяльності страховиків був

встановлений до середини 2021 року, і вже з 1 січня 2022 року очікуються важливі інноваційні зміни у підходах до статистичної звітності з питань фінансового моніторингу, які базуються на повній інтеграції процесів фінансового моніторингу у всі бізнес-процеси страхових компаній

Крім того, 27 листопада 2021 року набирає чинності постанова Кабінету Міністрів України № 850 «Деякі питання організації фінансового моніторингу», відповідно до якої з 2022 року основним способом подання документів та інформації до Держфінмоніторингу України буде електронний. Необхідно буде подавати інформацію до Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – Єдина інформаційна система). Кожен суб'єкт матиме доступ до складових електронного кабінету: особистого кабінету або інтерфейсу прикладного програмного забезпечення. Вся інформація від Держфінмоніторингу буде доводитись до суб'єктів виключно в електронному вигляді через електронний кабінет. І тільки у виняткових випадках суб'єкт зможе подавати інформацію в паперовому вигляді.

Як бачимо, важливість технологічних рішень у роботі СПФМ неухильно зростає, як за рахунок недостатньо тривалого перехідного періоду, який був передбачений з метою створення та адаптації внутрішніх процедур, розробки та інтеграції в роботу систем автоматизації процесів фінансового моніторингу, так і для забезпечення щоденної взаємодії з суб'єктами державного фінансового моніторингу (НБУ, Держфінмоніторинг тощо).

Все це свідчить про те, що діджиталізація процесів фінансового моніторингу в страхуванні є неминучою необхідністю для тих, хто планує займати вже завойовані позиції на ринку, оскільки штрафні санкції за порушення вимог закону можуть призвести, в першу чергу, до репутаційних

ризиків, і, що важливо, до значних фінансових втрат в такі непрості часи для ринку.

Цифрова трансформація та діджиталізація в сучасному фінансовому світі – це реальність, яка вимагає перегляду організаційних процесів та підходів до роботи. Здатність відчувати, оцінювати, адаптуватися до змін і оптимізувати свою роботу є одним з викликів, які приносить діджиталізація.

Страховики повинні бути готові працювати з масивами інформації, зібраної в процесі належної перевірки клієнта, автоматизувати процеси проведення перевірок клієнтів за списками санкцій, терористів, базами даних приналежності до РЕР, скорингової оцінки ризиків, зберігати дані клієнтів з фіксацією дати і часу внесення змін, вести електронні анкети клієнтів і т.д.

Враховуючи всі труднощі в реалізації суб'єктами процесів фінансового моніторингу, його значущість, ризики і відповідальність за недотримання встановлених вимог, оптимальним рішенням є спеціалізоване програмне забезпечення, створене для вирішення подібних завдань.

З огляду на зростаючі вимоги нового антилегалізаційного законодавства, підвищення видатків компаній на організацію процесів фінансового моніторингу стає неминучим, але навіть створення великого AML-підрозділу не буде ефективним без автоматизації процесів. Важливо пам'ятати, що правильно сформована стратегія приносить позитивний результат, а питання автоматизації процесів сьогодні є одним з ключових в діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 2014 р. (зі змінами) / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1702-18> (дата звернення: 28.10.2021).
2. FATF Recommendations. URL: [http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc\(fatf_releasedate\)](http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/?hf=10&b=0&s=desc(fatf_releasedate)) (access at: 26.10.2021).

3. Положення про здійснення установами фінансового моніторингу: Постанова правління НБУ від 28.07.2020 р. №107 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0107500-20#Text> (дата звернення: 26.10.2021).

УДК 368

В.С. Зінченко,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
ОПП «Митна справа»,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
zv-s@ukr.net,
науковий керівник – Т.І. Стецюк,
к.е.н., доцент кафедри банківської справи та страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МАЙБУТНЄ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Стрімке поширення інтернету, створення нових способів комунікації обміну інформацією та революція цифрових даних сьогодення кардинально змінили сферу страхування. Нові інструменти для аналізу даних та засоби прогнозного моделювання надають можливості для більш детального вивчення та кращої ідентифікації потреб клієнтів. Тому, щоб розвивати свій бізнес в сучасних умовах, страхові компанії все частіше підлаштовуються до нових викликів. Варто зазначити, що у зв'язку з поширенням пандемії, інформаційні технології стали невід'ємною частиною всіх нас. Нові цифрові технології посіли значне місце в страховій галузі.

Розвиток світового ринку страхування на сьогодні відбувається в умовах діджиталізації. Діджиталізація на страховому ринку означає впровадження нових технологій та даних у бізнес-процеси страхової компанії з метою підвищення ефективності її діяльності. Одним із важливих впливів діджиталізації на страхування стало те, що страховики активно розпочали створювати мобільні додатки. Наприклад, страхова компанія «ARX» випустила додаток, що дає можливість клієнтові, ознайомитися із переліком діючих страхових договорів, укласти нові та повністю контролювати свій страховий